

39

1623.

401

3

54668 E
szám

MEGYEI TANÁCS
KÖNYVTÁRA
MISKOLC

BORSODI könyvtáros

II. BAKÓCZI FERENC
MEGYEI ÉS VÁROSI
KÖNYVTÁR

— 3. szám —

1955. DECEMBER

Kézirat gyanánt

Kiadja a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Tanács Könyvtára, Miskolc
— Felelős kiadó: Szőnyi László — Megjelenik negyedévenként —

 II. RÁKÓCZI FERENC
MEGYEI ÉS VÁROSI
KÖNYVTÁR
MISKOLC

Néhány gondolat a József Attila Olvasómozgalom szervezéséről

Könyvtárosaink az ezzel a tárggyal kapcsolatban tartott értekezleteken és a kiadott útmutatókon keresztül már jól ismerik a november 15-én megindult József Attila Olvasómozgalom lényegét és célkitűzéseit. Ugy érezzük, ezek újból való ismertetése felesleges szószaporítás volna. Ehelyett inkább néhány gyakorlati kérdést szeretnénk megemlíteni, melyek a még embrionális állapotban lévő mozgalom vezetésében már eddig is felmerültek.

Mint az előrelátható volt, több járási székhelyen felvetődött az a kérdés, ki a mozgalom gazdája: a DISZ vagy a könyvtár. A rossz DISZ-szervezetek szerint a könyvtár, a rossz könyvtárosok szerint a DISZ. A válasz pedig igen egyszerű: mindkettőjük legszorosabb és tényleges együttműködése és tevéleges munkája nélkül a mozgalom feltétlenül sikertelen marad. Tudunk járási könyvtárról, melynek vezetője — önhibáján kívül — még egyetlen megbeszélést sem tudott tartani a járási DISZ-vezetőségével. Ezt az állapotot feltétlenül meg kell szüntetnünk, könyvtáraink jelentsék az ilyen nehézséget, hogy a megyei DISZ-bizottsággal karöltve eljárassunk.

A másik kérdés: hol szervezzük meg az olvasómozgalmat már most, és hol később? Ezzel kapcsolatban is merült már fel ellentétes vélemény. Van, ahol a DISZ szerint az ifjúsági szövetség legelmaradottabb területein, községeiben kell az olvasómozgalmat megindítani, hogy ennek propagatív hatását felhasználva segítsük életre kelteni a községi DISZ-szervezetet. Maga az elgondolás helyes, de szerintünk az olvasómozgalom első, kikísérletező, tapasztalatszerző lépéseit mégsem ajánlatos olyan területen megkezdenuk, ahol nemcsak az olvasás, de a tagtoborzás is kezdetleges állapotban van. A mi elképzelésünk az, hogy az olvasómozgalmat ma járásonként 5—6, jó DISZ-szervezettel és jó könyvtárral rendelkező községben kell elsősorban megindítani, természetesen a járási székhelyen kívül, ahol ez minden körülmények között kötelező.

Ez a probléma szorosan összefügg a könyvellátás kérdésével, ami viszont már teljesen a könyvtárosaink vállára nehezedik. Járási könyvtáraink a helyi könyvigényt biztosítani tudják, mind a bronz-, mind az ezüstoffozat igényeivel szemben, sőt az ajánlott könyvekből választékat is tudnak nyújtani. Nem ilyen könnyű a helyzet

a falusi népkönyvtáraknál. Itt járási könyvtárainknak a lépcsőzetes szervezést ajánljuk. Az első 5—6 községnek mindenáron (más könyvtárakból való bevonás, csereanyag szétosztása, beszerzés) biztosítjuk a kötelező irodalmat és azt, hogy az 5, illetve 9 választható csoport mindegyikéből községenként legalább 1—2 könyv a jelentkező rendelkezésére álljon. Az ajánlott könyvek jegyzékét nézve, ez nem megoldhatatlan, hiszen a művek valóban a legnépszerűbb, legérdekesebb és állományunkban sűrűn előforduló könyvek közül származnak. A könyvtárosnak — ez esetben népkönyvtárosoknak — arra kell azonban ügyelnie, hogy a jelentkezők ne egyszerre mind ugyanazt a könyvet követeljék tőle, hanem megfelelő elosztásban, forduloszerűen cseréljék a rendelkezésükre álló anyagot.

Ugyanakkor megindul a lépcső következő fokának szervezése is. Kiszállásaink során végezzünk kutató munkát arra vonatkozólag, melyek azok a községek, melyek az első lépcsőfok után — előreláthatólag februárban — kapcsolódhatnak be az olvasómozgalomba és ekkor kapják meg az első csoport községeiből a szükséges irodalmat. Ez a lépcsőzetes felépítés addig tart, míg minden községre sor nem kerül, ami természetesen hosszú időt vesz igénybe. Ma már arra is van példánk — Sajószentpéter tanácsaé az érdem, — hogy a helyi tanács átérzi a könyvtárügy és az olvasómozgalom fontosságát és anyagi lehetőséget ad az olvasómozgalomban szereplő könyvek beszerzésére. A kiskunhalasi járás 14 községi tanácsa közül 131 000 Ft-on felüli összeget adott ebben az évben népkönyvtárának ellátására. Megyénkben tanácsaink túlnyomó része igen szűkkeblű a könyvtárüggyel szemben. Ők sem olvasnak, és a népkönyvtárak sorsa sem igen érdekli őket. Talán a József Attila olvasómozgalom ezen a téren is hoz üdvös fordulatot.

Az előbbieket alapján járási, községi és népkönyvtáraink pillanatnyilag legfontosabb feladatait tehát a következőkben jelölünk meg:

1. A járási stb. DISZ-szervezetekkel — ahol még ez nem történt meg — haladéktalanul beszéljék meg tüzetesen az olvasómozgalom kérdését.
2. Egyetértésben a járási DISZ-szervezettel, jelöljék ki azokat a községeket, ahol a szervezést és az olvasást már most meg lehet kezdeni.

3. A DISZ-szel együtt készítsék el a következő lépcsőfok tervét: jelöljék meg a néhány hónap múlva sorrakerülő községeket, és ott kezdjék meg az ismertető és szervezési munkát.
  4. Hassanak oda, hogy a kijelölt községek párt- és tanácsszervei részéről minden támogatást — anyagit is! — adjanak meg a kijelölt községek népkönyvtárainak.
- Hangsúlyozzuk, hogy a mozgalom még kez-

deti állapotban van, így elképzeléseinket a gyakorlat módosíthatja és bizonyára több pontjában módosítani is fogja. Kérjük valamennyi könyvtárosunkat, hogy elgondolásaikat, tapasztalataikat közöljék a Megyei Könyvtárral. Természetesen a mozgalom további sorsával lapunkban állandóan foglalkozni fogunk, hiszen 1956. évi munkánk középpontjában az ifjúság megszervezése és az olvasás kiterjesztése kell, hogy álljon.

Kordos László

A könyvtári könyvek védelméről

A szocialista tulajdon védelmére, megóvására vonatkozó általános szabályok konkrét formában érvényesek a könyvtárak könyvállományára is, mivel az olvasószolgálat könyvei dolgozó népünk egyetemes tulajdonának szerves részét képezik.

Ahol a könyvtárosok jól dolgoznak, ott a könyvek nem állnak kihasználatlanul a polcokon, hanem az olvasók ténylegesen használják, kölcsönzik, vagy helyben olvassák. Ebből természetesen következik, hogy a könyvek bizonyos fokú rongálódásnak vannak kitéve, egy bizonyos idő múlva elhasználódnak.

A következőkben kétféle rongálódásról lesz szó: egyik a meg nem engedett rongálódás, amikor az olvasó nem olyan állapotban hozza vissza a kölcsönzött könyvet, amilyenben azt elvitte. Ennek megállapítása céljából a kölcsönző könyvtáros feladatai közé tartozik, hogy a könyv visszahozásakor bele kell lapoznia a könyvbe, megnézni annak épségét, rongálódási fokát. Amennyiben megállapítást nyer, hogy az olvasó akár gondatlanságból, akár szándékosan megrongálta a könyvet, az olvasót az okozott kár megtérítésére kötelezi a könyvtár vezetője. Ha a rongálódás foka olyan nagy, hogy azáltal a könyv használhatatlanná válik, az olvasó köteles a könyv árát megtéríteni. Ha a könyv kötetés alatt is volt, a kártérítés összegéhez hozzáadandó a kötetés költsége is. Ha a könyv rongálódása csak kisebb mértékű (tinta-, zsírpecsét, bejegyzések), de azáltal a könyv még alkalmas kölcsönzési célra, abban az esetben az olvasó a rongálódás mértékének figyelembevételével köteles az okozott kárt megtéríteni. Ebben az esetben a könyvtárvezető felbecsüli a kár összegszerű értékét, viszonyítva a könyv árához. Ha akadnak olyan olvasók, akik szándékosan, vagy rendszeresen rongálják a könyvet, a könyvtárvezető az okozott kár megtérítésén kívül büntetheti az olvasót azzal is, hogy átmenetileg, vagy akár véglegesen is kizárhatja az olvasók közül. A felelősségrevonás alkalmával a legtöbb olvasó azzal védekezik, hogy „már rongáltan vitte el a könyvet”, és akad olyan is, aki így

próbál kibújni a felelősség alól. Ennek megelőzésére ajánlatos bevezetni azt a szokást, hogy a rongált könyvek fedőlapjának belső oldalára a könyvtáros bejegyzést tesz a könyv állapotára vonatkozóan. (Pl. 21. lap firkálva.) A bejegyzést dátummal és sajátkezű aláírásával látja el.

A könyvek másik fajta megrongálásán értjük a könyvek használatából adódó természetes kopást, megrongálódást. Ezzel a ténnyel minden könyvtárnak számolnia kell. Azonban a könyvtár nem foglalhat passzív álláspontot ebben a kérdésben, hanem a lehetőségek figyelembevételével ezt a természetes rongálódást a minimumra kell csökkentenie. Ezért elsősorban a könyvraktárt kell helyesen megválasztani. Erre a célra legalkalmasabb a beázástól, nyirkosodástól mentes, száraz helyiség. Figyelembe kell venni az ablakok földrajzi fekvését is, ezért kevésbé alkalmas a déli fekvésű raktárhelyiség, mivel a tűző napsugarak (ibolyántúli sugarak) a könyv élettartamát csökkentik. Biztosítani kell a könyveknek, polcoknak rendszeres portalanítását, fértelenítését, melyek együttvéve veszedelmes ellenségei a könyveknek. Mint érdekességet megemlítem, hogy találkoztunk olyan könyvtárral is, melynek költségvetésében alrovat szerepel „macskafenntartás” céljára, melyek a könyvtári dolgozók szövetségesei a kártékony egerek, rágcsálók elleni harcban. (Francia nemzeti könyvtár.) A könyvtár feladatai közé tartozik az is, hogy a könyvek óvására, kimelésére nevelje az olvasókat. Ezen a téren szép eredményeket ért el a Megyei Könyvtár ifjúsági részlege. A részleg dolgozói a munkájukat úgy kezdték, hogy kölcsönzésre kért könyvet, kiadáskor, borítólap-pal látták el. Szívós nevelőmunkával elérték, hogy ma már az olvasók saját maguk kötik be a kikölcsönzött könyvet. A könyv visszahozásakor a védőborítékot leveszik és az ujonnan kikért könyv borítására használják fel.

A könyvek óvását biztosíthatja a könyvtár, helyes könyvkötési politikával is. Vannak könyvtáraink, ahol a már megrongálódott könyvet mindaddig kölcsönzik, amíg az laponként szét nem hull. A könyvtáros megvárja, amíg a könyv

teljesen elrongálódik. Ezután adják csak kötetésre a könyvet. Volt rá példa, amikor egy-egy ilyen könyv kötetése 80—100 forintba került. Ugyanakkor, ha a könyvet ujonnan szereztük volna be, 20—30 forintnál nem került volna többbe. Kétségtelen, hogy a kötetési keret összege nem fordítható új könyvek vásárlására, de megengedhetetlen ez a lelkiismeretlen pazarlás. Rendszerint az ilyen rosszul dolgozó könyvtárosoktól halljuk azt a panaszt, hogy „kevés a kötetési keret”-e. Miért kevés? Mert nem gazdaságosan használja fel. Ezért nem szabad megvárni, amíg a könyv teljesen széthull. A kishibás könyveket ne kölcsönözze a könyvtár, hanem javításra adja át a könyvkötőnek. Ebből természetesen az következik, hogy a kötetésre szánt összegből több könyv karbantartására, kötetésére telik majd. A könyvtáros tudja elbírálni, hogy egy-egy könyvet érdemes-e kötetni! A kötetésre nem alkalmas könyvet — a felügyeleti hatósága engedélyével — törölje a címléptárból.

A Megyei Könyvtár kötetési költségvetéséhez tartozó könyvtárak 1956. évre megkapják számszerűleg, hogy melyik negyedévben mennyi összeget használhatnak fel erre a célra. A

könyvtárvezető felelős azért, hogy ezt az összeget gazdaságosan, a könyvtár érdekeinek szem előtt tartásával használja fel. A felhasználás a jövőben úgy történik, hogy a járási könyvtár összeállítja a köttetendő könyvek jegyzékét. Ennek egy példányát a tárgyi negyedév 1—2. hónapjában beküldi a Megyei Könyvtárnak. Könyvet kötetni, a fennálló rendelkezések értelmében, állami szektornál lehet. Ahol nincs, abban az esetben magánvállalkozónak is kiadható a megrendelés, amennyiben ennek telephelye azonos a könyvtár telephelyével. Ha a könyvtár telephelyén lévő városban vagy községben nincs könyvkötő, s a munkát csak más városban tudják elvégezni, abban az esetben is csak állami vállalatnál rendelhető meg a munka. Azok a könyvtárak, melyek a rendelkezésükre bocsátott kötetési keretet a tárgyi negyedév 1—2. hónapjában nem használják fel, az összeg részükre nem folyósítható. Ugyancsak nem folyósítható abban az esetben sem, ha az érdekelt könyvtár, a rendelés leadásával egyidejűleg, a köttetendő könyvek jegyzékét a Megyei Könyvtárnak nem küldte meg.

Gáspár Mihály

Mit olvassanak az általános iskolai tanulók?

Sokat írtunk már az iskola és a könyvtár kapcsolatáról, de az ifjúság nevelésének bármely fontos eszközéről beszélünk, e kapcsolat soha nem szakadhat meg. Nem lehet az új típusú, művelt ember nevelésének kérdését úgy tárgyalni, hogy mellőzzük a könyv és a könyvtár szerepét.

Az irodalom rendkívüli hatása közismert. Az irodalom szerepe az ember életében már 4—5 éves korban elkezdődik. Jelentősége fokozódik, ha a gyermek iskolába kerül. Ezekben az években az önálló olvasásra nevelés a tanító és a magyar szakos nevelő egyik legfontosabb feladata. Azonban nem elég ellenőrizni és figyelemmel kísérni, mit olvas a gyermek, megérti-e a könyv tartalmát, alakítja-e világnézetét, jellemét?

Mire kell figyelemmel lenni az önálló olvasásra való nevelés területén? Erre többféle alkalom kínálkozik: az iskolai irodalmi óra, a szakköri foglalkozások, könyvtárak látogatása. Az első lépés az érdeklődéssel való olvasásra nevelés. Olvasás közben az érdeklődés folytán keletkezett feszültség felszabadítja képzeletünket, bele tudják magukat élni mások sorsába, más társadalmi osztályok gondolkodásába, életmódjába. Ha a gyermek nem érdeklődik az olvasmány után, csak átolvassa, az semmi nyomot nem hagy maga után. Olvassanak gondolkodva. Beszéljük meg velük, elfogadják-e az író álláspontját, vagy nem? Kapcsolják össze a könyvben olvasottakat az „igazi” élettel. Szoktassuk rá

olvasóinkat, hogy jegyezzék fel olvasás közben keletkezett gondolataikat, a könyv mondanivalóját, sőt vitázhatnak is az íróval. Tehát olvassanak aktívan is gyermekeink. Természetesen az olvasásra való nevelésről még sok problémát lehetne megbeszélni, megvitatni. Én e cikkemben arról szeretnék részletesebben írni, hogy milyen könyveket adjunk olvasóink kezébe? Ez a probléma még közelebb áll hozzánk, ifjúsági könyvtárosokhoz, mert munkánk nagyobb részében a gyermek könyvvel való ellátásáról gondoskodunk.

Első kérdés: lehet-e arról szó, hogy el kell tiltanunk olvasóinkat bizonyos olvasmányoktól? Vannak olyan könyvek, melyek olvasását semmi esetre sem engedhetjük meg a gyermekeknek, mivel erkölcsi világnézetük kialakítására igen káros hatással volnának, melyek akadályozzák abban, hogy összeütközés és kisiklás nélkül találják meg helyüket az új társadalomban. A ponyvairodalom, mely ma is megtalálható gyermekeink kezében, igen káros hatást gyakorol fejlődésükre. Ezért kell együttes erővel harcolni további terjedése ellen! A ponyvaművek káros hatását a következőkben állapíthatjuk meg:

1. Elterelik a figyelmet a jó és művészi irodalomról.
2. Az esztétikai érzéket nem fejlesztik.
3. A gyermek képzeletét annyira felcsigáz-

zák, idegrendszerét izgatják, hogy károsan befolyásolják az egészséges fejlődést.

4. Káros jellemvonások kialakítására adnak lehetőséget.

Mi, ifjúsági könyvtárosok, kell, hogy teljes odaadással és következetességgel segítsük gyermekeink szellemi és lelki világának kialakítását. Tudnunk kell, hogy mely könyvek adhatók korosztályokon belül olvasóiknak. Helyes könyvajánlásokkal irányíthatjuk olvasási készségüket, érdeklődésüket.

Nézzük meg, hogy egy-egy fejlődési szakaszban mit olvassanak gyermekeink. 3—6 éves korig kell a gyermekben a könyv iránti érdeklődést felkelteni. Szép, színes mesekönyveket szívesen nézeget a gyermek, mert képzeletét foglalkoztatja s maga is szó hozzá meséket. A legutóbbi években sok ilyen mesekönyv került forgalomba.

6—8 évig már az önálló olvasás felé kell irányítani a gyermeket. Érdeklődik a mese, kisebb elbeszélések, történetek (állattörténetek) után. Szereti azokat a könyveket, melyekben hasonló korú gyermekekről van szó. Ragaszkodik az illusztrációkhoz. Mit ajánlhatunk nekik? Arany: Rózsa és Ibolya, Móricz: Állatmesék, Donáth: Kati öltözködik, Petőfi: Anyám tyúkjá, Zek: Mese a kiscsikóról, Andersen: A rút kis kacska, Csodafurulya, Sziráki: Csillagvadász, A kérkedő nyul, Erben mesék, Nemcova: Tizenkét hónap, A hűséges pejko, Marsak: Erdei vendég, Szepes: Pöttyös Panni, Erdei posta, Grimm: Legszébb mesék.

8—10 éves korban a gyermek önállóan olvas, elmélyül a tartalomban, s tanulságot von le abból. Megfelelő irányítás mellett megértik a részek összefüggését, a könyv nyelvi szépségeit, az érdekes vagy szürke előadást, s nagyobbak az esztétikai igényeik. Ajánlható irodalom számukra: Móra: Szeptemberi emlék, Furfangos Cintula, Kincskereső kisködmön, Dióbél királyfi, Gajdár: Timur és csapata, Geréb: Buvár Kund, Csaplina: A mi állatkertünk, Négy lábú barátaink, Noszov: Jóbarátok, Vidám kis család, Móricz: Pipacsok a

tengeren, Nehéz kétgarasos, Mikszáth: Két koldusdiák, Gárdonyi: Egri csillagok, Lestyán: Zúg a nádas, Muzsikál a Bükk, Krudy: Komáromi fiú, Dávid: Szeptemberi emlék, Kis gyermekek nagy mesekönyve, Hárs: Majd a gyerekek, Tatay: Kinizsi Pál, Kolozsvári: Törökfejes kopja, Nyikita gyermekkora, Asztalos: Jóska, Kiss Antal: Kapitány és a többiek, Sásdi: Boldog órák, Benedek: Világszép nádszálkisasszony stb.

11—14 éves korig már az olvasási készség fejlettebb fokával találkozunk. Az olvasóknál az irodalmi szépérzék kialakulását, tartalmi elmélyülést, a mű mondanivalójának felismerését, kritikai meglátást kell elérni. Egyrészt kalandos, izgalmas, másrészt tudományosabb művek után érdeklődnek az olvasók. Ajánljuk az alábbi műveket: Palotai: Sztálinvárosi gyerekek, Verne: 15 éves kapitány, Némó kapitány, Grant kapitány gyermekei, Molnár: Pál utcai fiúk, Móricz: Légy jó mindhalálig, Hárs: Ezek a pesti gyerekek, Majd a gyerekek, Cooper: Uttörök, Kipling: Dzsungel könyve, Dickens: Twist Olivér, Katajev: Távolban egy fehér vitorla, Polevoj: Egy igaz ember, Thuri: Francia kislány, Zalai nyár, Egy fedél alatt, Sásdi: A vándorút vége, Zsombor: Így történt, Kittenberg: Vadászkalandok Afrikában, Keletafrika vadoniaiban, Usakov: Jé-ratlan földön, Bárány: Rákóczi zászlai, Mark Twain: Koldus és királyfi, Nyikiforov: Életrehalálra; Jókai: Kőszívű ember fiai stb.

Az ifjúsági könyvtáros felelős nevelői tisztséget tölt be, de egyben oktatója is olvasóinak. Irányítója a tanulók iskolán kívüli, otthoni kulturális tevékenységének. Az otthon olvasottak kiváló eszközei lehetnek a szocialista embertípus kialakításának. Hiszen haladó íróink a dolgozó nép érdekeit foglalmazták meg művészi formában. Az irodalom nagy alkotásai a nép harcát tárják olvasóink elé, az elnyomatással szemben. hőseik a munkában, a harcban, az erkölcsi életben egyaránt magasrendű szocialista emberek. Ezek az irodalmi hősök magatartásukkal, tetteikkel útmutatást, világos és lelkesítő példát nyújtanak tanulóinknak, olvasóinknak.

Bárdos Józsefné

A nyári olvasás tanulságai Bánrévén

A nyári olvasómozgalomról van szó. Arról az időről, amikor érthető okok miatt a népkönyvtárak iránti érdeklődés alaposan megcsappan, a kölcsönzés lecsökken. Az általam életrehívott nyári olvasómozgalomról, úgynevezett „bejelentő” közlést adtunk már a „Borsodi könyvtáros” első számában. Most egy kis beszámolót adok az eredményekről.

Bánréve községet utcák, házcsoportok szerint 16 körzetre, illetve olvasócsoporthoz osztottam fel. Minden csoport élén egy értelmes cso-

portvezető állt. Ezek kéthetenként kétszer megjelentek a könyvtárban és csoportjuk minden tagjának vittek ki egy-egy könyvet. A könyvtár technikai kezelése, a kölcsönzés módja is megváltozott erre a célra. Ujítani kellett! Speciális kölcsönzési módot kellett kiagyalni. A nyári olvasómozgalom céljára — a rendes kölcsönzéstől függetlenül — egy külön füzetet fektettünk fel. 3—4 oldal szántunk egy-egy csoportvezető részére. A csoportvezető által csoportja tagjai részére kivitt könyveket

cím és leltári szám szerint a csoportvezető nevére írtuk az említett füzetbe. A könyvkártyákat — egyelőre — az illető csoportvezető nevével megjelölt tasakba tettük be. Így indultunk el. A második kölcsönzéskor a csoportvezető cseréért jött, de már egy füzetrel a kezében. A füzetben minden tagja részére egy-egy lap volt felfektetve, erre rávezette, hogy a legutóbb kivitt és az ő nevével szereplő könyvek közül a tagok melyik könyvet kapták most már személy szerint. A könyvtárban ebből a füzetből vezettük át a tagok személyi lapjaira a kölcsönadott könyvet, behelyezve most már oda a könyvkártyákat is. Most jutottunk el az előírt kölcsönzési formához. Természetesen, mikor a tag személyi lapjára rávezettük a csoportvezető által részére házhoz szállított könyvet, a csoportvezető nevével az előző kölcsönzési órán rávezetett könyvet leírtuk, illetve „kiveztük”. Ha csoportvezető nem jött el a könyvtárba állományát kicserélni, akkor csoporton belül cserélték, de mindig csak a csoportvezető közbejöttével, mert neki az ilyenfajta cserét is minden esetben be kellett vezetni a füzetbe. Ilyenkor a könyvkártya a csoportvezető nevével maradt mindaddig, míg a füzetből történő átvezetés céljából a könyvtárban meg nem jelent. Ehhez természetesen komoly adminisztráció volt szükséges. Semmi nehézségem nem volt, mert rendelkezésemre állt egy, általam kinevelt háromtagú aktívacsoporthoz, amely ezt a munkát, ha kellett, teljesen önállóan is tudta végezni. Pl. a nyáron két hétig Sárospatakon voltam tanfolyamon s az olvasómozgalmi és egyéb kölcsönzési munka egy pillanatra sem állt meg, sőt a nyári hónapokban még fokoztuk a többi hónapok forgalmát. Természetes az is, hogy az olvasómozgalom megszűnte után — éppen az új kölcsönzési mód miatt is — leltárt készítettünk ugyancsak az én kis aktívaim segítségével. Az aktív tagjai könyvjutalomban részesültek.

Résztvett az olvasómozgalomban 194 ifjú

magyar, akik 1260 könyvet kölcsönöztek ki. Az elolvasott könyvek közül kéthetenként egyet a csoportvezető jelenlétében megtárgyaltak mesedélután formájában, vagy közvetlen beszélgetéssel.

Versenyt hirdettünk a következő pontokkal:

1. Ki olvas a legtöbb könyvet? — Az első helyezett 27, a második 16, a harmadik 15 könyvet olvasott el. Ezek könyvjutalmat kaptak.
2. Ki ad legértékesebb feleletet erre a kérdésre: „Hasznos volt-e számodra a nyári olvasómozgalom?” — A legértékesebb írást könyvvel jutalmaztuk.
3. Kinek az olvasási naplója volt a leggazdagabb és legszebben írott? Az első három helyezett könyvjutalmat kapott.

A jutalmazásokhoz a pénzt az e célra tartott rendezvényekből vettük.

Hogy megvolt-e munkánk eredménye, arra nézve néhány idézet az olvasók írásaiból: „Munkámat szívesen végeztem, mert pajtásaimnak jót tettem vele. Lassan kiismertem csoportomhoz tartozók izlését és aszerint vittem a könyveket nekik. Szinte láttam, hogy gyarapodott szókincsük és szépült írásuk.” — „Csoportomban elég sokan voltak, akik nem szerettek olvasni. Nagyon csodálkoztam azonban, amikor láttam, hogy milyen kedvvel olvasnak azok is, akikről nem tételeztem fel. Ezek azért is olvastak, mert látták, hogy nekik nem kell mást csinálni, mint olvasni. Nem kellett 2 kilométerre járni a könyvért, mert házhoz szállította csoportvezetőjük. Helves volt, hogy megalakult az olvasómozgalom.” — „Az olvasottakra nagy szükség lesz az életben, azért az olvasómozgalom célkitűzéseit a jövő nyáron is hajtsuk végre!” — „Eleinte el se tudtam képzelni, milyen is lesz a rámbízott munka. Később annyira megtanultam és megszerettem, hogy már könyvtárosnak is jelentkeztem az idén kikerülő aktívák helyére.”

Andók István

TÉLI OLVASÓESTEK SZERVEZÉSE

Végéhez értünk az őszi munkáknak, ami azt jelenti a könyvtárosok részére, hogy most kezdődik a munka dandárja, az olvasómozgalom kiszélesítése.

A járási könyvtárak feladata, hogy változatos anyaggal lássák el a népkönyvtárakat. Szorgalmazni kell a cseréket és feltöltéseket. Ezek lebonyolítása után a népkönyvtárosra vár a feladat, hogy a könyvtárat kellőképpen propagálja.

Egyik legjobb és legbeváltabb módszer az olvasóesték megtartása. Falukon őszi-téli estén a szomszédok összejönnek házaknál szövé-

fonás, tollfosztás és kukoricamorzsolásra. Ezek a legjobb alkalmak arra, hogy a népkönyvtárosok ismertessék könyveiket.

A felolvasásokat, mint már az eddigi tapasztalatok is bizonyítják, igen szívesen veszik a dolgozók. A siker érdekében a könyvtárosnak tudnia kell, hogy milyen könyveket lehet az ilyen alkalmakra felhasználni. Könnyű, szórakoztató elbeszélések, novellák, vagy egészen rövid kisregények azok, melyekkel biztosíthatjuk egész téli időszakra az olvasóesték sikerét.

Azt is meg lehet tenni, hogy egy-egy könyvből részletet olvasunk fel, vagy előzőleg

a könyvtáros elmondja a tartalmát és azután olvas fel belőle részleteket. Ennek az a célja, hogy a könyv iránt felkeltsük a dolgozók érdeklődését. Így a könyvet kikölcsönzi, hogy teljes egészében elolvassa.

A könyvtárosnak aktívákat kell beszerveznie, hogy ezek a felolvasások minél több helyen lehessenek a faluban. Az aktívákat a legjobb olvasók közül kell kiválasztani. Követelmény a felolvasóknál, hogy világosan, hangsúlyozva tudjanak olvasni, hogy a hallgatónak ez élvezetet nyújtson. Vannak a népkönyvtárosok között jó előadók, akik megtehetik azt ilyen összejövétel alkalmával, belefolyva a társalgásba, úgy irányítják a beszéd fonalát, hogy elmesélik valamelyik könyv tartalmát. Ezt a módszert ne rendszeresítsük, inkább olyan esetben alkalmazzuk, ahol még nem működött olvasóeste. Ez lehet a szervezési munka első lépése. A következő alkalommal vigyen magával egy könyvet és abból olvasson fel.

Azoknál a községeknél, ahol évek óta folynak a felolvasások, már megtehetjük, hogy

mezőgazdasági szakkönyveket olvasunk fel. Különösen figyelemmel kell arra lenni, hogy a hallgatóság összetételénél a nők vannak-e túlsúlyban vagy a férfiak. Amennyiben a nők, úgy a baromfitenyésztés, házi kertészet, nyúltenyésztés, vagy malacnevelés, borjúneveléssel foglalkozó könyvekből olvassunk fel, amivel általában az asszonyok foglalkoznak.

Ha férfiak vannak túlnyomó részben, úgy a vetésforgóval, másodvetés, állattenyésztés, méhészet, silózás, gabona- és dohánytermesztéssel foglalkozó könyveket vegyük elő.

Úgyes könyvtáros mindig tisztában van azzal, hogy ezeket az olvasóesteket milyen formában lehet létrehozni. A helyi viszonyok figyelembevételével, ügyes szervezéssel biztosíthatja a sikert.

Az olvasóesték szervezése fontos feladat a könyvtárosok munkájában, mert a dolgozókat szórakoztatja, segíti munkájukban és egyúttal a könyvtárnak is kitűnő propagandaszerszám.

Kiss Lászlóné.

Gondolatok

Vaszilij Jan: Dzsingisz Khán és Batu Khán c. regényének olvasása közben

Történelmi témákhoz az írók sokszor azért nyúlnak, hogy a társadalmi valóság problémáit elmeneküljenek egy hősi múltba, amelyben nemzeti nagy tettekkel vívta ki további fennmaradásához való jogát. Bármilyen gyanakvó szemmel közeledik is az olvasó V. Jan, e híres szovjet történész regény-trilógiájának első két részéhez, a Dzsingisz Khán és Batu Khán c. regényekhez, ezt a hibát semmiképp sem tudja a művekben felfedezni. Annál inkább azt a tanulságot, hogy nagy veszélyek idején egy nép csak akkor képes fennmaradni, ha vezetői a kritikus pillanatban félre tudják tenni a kicsinyes önzést, átkos széthúzást, ha hinni tudnak az egyszerű dolgozó emberek hazafiságában, ha felelősségérzettől áthatva, acélfalat tudnak kovácsolni áldozatkész elemekből a végveszély elhárítására.

Mindkét regény mély plasztikával vetíti eléink a szinte érthetetlennek látszó történelmi eseményeket, amelyek során egy vad pásztor-nép néhány év leforgása alatt igájába hajtja Ázsia és Európa legnagyobb részét és megalapítja a világ addig ismert leghatalmasabb államát: a Mongol Birodalmat. Kik voltak és honnan zúdultak rá a környező kultúrterületekre ezek az alacsony, görbelábú, tömpeorrú, mandulaszemű, sárga lovasok, akik szinte anynyira egybenőttek paripáikkal, hogy a földön való járást majdnem elfelejtették?

Marco Polo úgy jellemzi őket, hogy a világ leggőgösebb, legbüszkébb emberei. At vannak

hatva a meggyőződéssel, hogy részükre van fenntartva az egész világalom. El kell jutniok Nyugatra, a »Végso tenger«-ig, és leigázni, elpusztítani minden népet, amely útjukban áll, hogy a mongol nép vezetésével egy egységes, nagy birodalomban egyesítsék a földkerekség minden lakóját. Ez a birodalom szerintük majd a béke országa lesz, ahol mindenki a nagy kagánnak hódol, és a nagy kagán erős keze megszüntet minden ellenségeskedést az emberek között. Van valami gyerekesen naiv, de ugyanakkor meglepően modern ebben a szemléletben, hiszen felfedezhetjük benne az emberiség évezredek vágyait egy háborúmentes, békés, jobb világ után. Ez a vágyakozás azonban majdnem a tudatalatti rétegekbe szorul, a gazdasági körülmények kényszerítő hatása alatt, s a megvalósulás felé vezető utat csak vér, pusztítás és romok jelzik.

A mongolok vagy tatárok (egyik törzsük után így is nevezik őket) apró törzsekre szaggatva élnek, még az 1200-as évek elején is a Bajkál-tó, az Altáj-hegység és a Góbi-sivatag között. Törzseik a khánok vezetésével egymást irtják, pusztítják, hogy megszerezhessék a másik állatait és jobb legelőit. Majd 1206-ban egy zseniális honfitársuk, Temudzsin rájön arra, hogy azt a hatalmas energiát, amelyet az egymás elleni harcban pazarolnak el, ha helyes irányba tereli, meghódíthatja vele a világot. A széthúzó khánokat elpusztítja, vagy a saját céljainak megnyeri, a vad, mongol pásztoroknak

gazdagságot, dicsőséget ígér, megválasztatja magát főkhagánnak (Dzsingisz Khán — erős úr) és megrohanja Kínát, majd Közép-Ázsiát, elsöpri az ellenállókat, birodalmát kiterjeszti a Vladivosztoktól a Dnyeper vonaláig, sőt unokája, Batu Khán előőrsei már csaknem Berlinig nyomulnak előre.

Önkéntelenül is felvetődik a kérdés, hogyan söpörhetett végig Ázsia és Európa hatalmas térségein ez a barbár pásztornép, hiszen erősnek látszó, virágzó és kultúrában magasan felette álló birodalmakat találunk ebben az időben Kínától Közép-Európáig. A megoldás kézenfekvő. Az ázsiai és európai államok magas kultúrája mély társadalmi ellentéteket takar. Keleten még a rabszolgaság sötét intézménye, nyugaton pedig a jobbágyság és feudális szét-daraboltság átka forgácsolja szét a társadalom erőit. A chorezmi sah a bagdadi kalifátus meghódítására gondol, az orosz fejedelemségek egymást falják, mint a farkasok, Barbarossa Frigyes és a pápa véres harcokat vívnak egymással hegemoniájuk biztosítása érdekében. Történelmi távlatból tekintve, úgy tűnik, mintha az egyeduralomra való törekvés e kornak valami betegsége lett volna, amely a Japán-tengertől az Atlanti Óceánig megfertőzte a népeket.

III. Ince pápa kijelentése a mongolokéhoz mennyire hasonló gondolkodásmódot takar, amikor ezt mondja: »Mi, pápák vagyunk arra hivatva, hogy minden nép és birodalom felett uralkodjunk.«

Ilyen körülmények között a mongoloknak, akik egységes, erős katonai fegyelemben éltek, nem volt más dolguk, mint egyenként felőrölni a velük szembeesegülő, de egymásnak háttáfordító, egymástól elszigetelt erőket. Természetesen pozitív hőse ennek a kornak és így a két regénynek is van: az egyszerű dolgozó ember, aki családját és szegénységét mentve, oroszán módjára veti magát az idegen hódítókra. A chorezmi földművelőktől az orosz muzsikon keresztül a magyar jobbágyig száz és százezer hazafi tartja oda, szinte a meztelen mellét a tatárok nyílzáporának, hogy megállítsa a hódítókat. A regények legrokonszenvesebb alakjai ezek az emberek, akik nem dolgoznak stratégiával, nem látják nagy, átfogó összefüggéseiben a hadi helyzetet, de szinte tudatossá vált ösztönösséggel érzik, hogy csak az ő áldozatuk mentheti meg népüket a pusztulástól.

Mindkét regényben sikerül az írónak élővé varázsolnia a kort és az embereket. Olvasás közben magunk előtt látjuk a végtelen ázsiai steppeket, a vágatató, vad tatár tumeneket (ezredet), a kétségbeesetten védekező városokat, a téli éjszakát vörös fénnel beszövő Moszkva égését, a rabszolgaságba hajtott százezrek szomorú menetét, a verescságinai élességű csatatereket. Benne élünk a nagy történelmi eseményekben,

amelyek az olvasás után már nemcsak száraz tudományos adatként, hanem a művészet mély látnoki erejével élénk varázsolt képekben élnek bennünk tovább.

V. Jannak ezt a kitűnő történelmi regényciklusát, amelyiknek harmadik része csak a közeljövőben jelenik majd meg, élvezetes, jó olvasmányként ajánlhatjuk mind a felnőtteknek, mind az ifjúságnak

Szauervald Lajos.

Járásí könyvtárak pontversenye

1955. III. negyedév:

1. Putnok	221 pont
2. Edelény	190 pont
3. Mezőcsát	183 pont
4. Sátoraljaújhely	162 pont
5. Szikszó	101 pont
6. Mezőkövesd	91 pont
7. Szerencs	82 pont
8. Ózd	30 pont

Figyelemreméltó Mezőcsát előretörése. Az I. negyedévben 8. helyen állt, jó munkájával már az élkönyvtárak között van.

Mezőkövesd erősen visszaesett. A II. helyről való visszaesésre nehéz mentőkörülményt találni. A könyvtár dolgozói a III. negyedévben nem végeztek olyan munkát, amit tőlük a szocialista könyvtárügy joggal elvárt volna.

★

Községi könyvtáraink pontversenye

1955. III. negyedév:

1. Kazincbarcika	144 pont
2. Martintelep	75 pont
3. Diósgyőr	71 pont
4. Sajószentpéter	21 pont
5. Szendrő	10 pont
6. Abaújszántó	6 pont
7. Mezőkeresztes	—30 pont

Görbe sarok

Mezőcsátban október hónapban jól sikerült könyvbált tartott a mezőcsáti járási könyvtár. A tiszta bevételt könyvállományuk gyarapítására fordították. (Eddig tényleg megtörtént.) A Borsodi Könyvtáros kiküldött tudósítójának sikerült feljegyeznie a bál nyitó párait:

Kárpáthy Zoltán	—	Egy tiszta nő
A csillagszemű	—	A tengerszemű hölgy
Betyár	—	Rossz asszony
Nyársforgató Jakab	—	Lúdláb királynő
Goriot apó	—	Nagyanyó
Donyeci bányász	—	Ötezres fejőnő

Megyeszerte decimálunk

Tudvalevő, hogy a Megyei Könyvtár vezetősége a szakmai továbbképzést a járási könyvtár dolgozói részére oly módon biztosítja, hogy azok öt-hat napot tölthetnek el a Megyei Könyvtár feldolgozó csoportjában. E néhány nap alatt megismerik a feldolgozás tudományos módszereit, megtanulnak pontos címfelvételt készíteni, osztályozni és katalogizálni.

A könyvtár decimátora, érdemdús fiatalember, aki csaknem szerelmese az E. T. O.-nak és mellékesen lírai hajlandóságot is rejteget szőrös melle alatt, — alig várja a pillanatot, hogy a tudásszomjtól epekedő járásaikra rávetesse magát. Ilyenkor azután órákon keresztül magyarázza nekik az E. T. O.-rendszerben megbúvó költészetet. Szakozási bravúrok gim-szarvasa módjára csalogatja maga után a tudomány meghódítására törő ifjú Hunorokat és Magorokat, azok pedig, becsületükre legyen mondva, állják is a kemény küzdelmet, sőt legtöbb esetben egyenes, tiszta észjárásukat any-

nyira hozzásimítják ehhez a nagyszerű tudományhoz, hogy azután képtelenek lesznek mindennapi halandók módjára gondolkodni, — érzéseik, gondolataik az E. T. O. szellemével elegyedve látnak napvilágot.

Egyik pedagógus kartársunk, aki mellékesen lélektannal is foglalkozik, tanulmány tárgyává tett néhány olyan járási könyvtárost, akik a mi decimátor-artistánk bűvkörébe kerültek — és a következő érdekes megfigyelésre jutott:

K. J. 26 éves fiatalember, erős, magas, kisé hízásra hajlamos, békülékény, befelé élő, cyklothyn, aki minden szelidsége ellenére is véres kirohanásokat intézett — itt-tartózkodása idején — a megyei tanács konyhája ellen.

Meglestük, amint egy ebéd utáni szünetben, nyilván kitűnő mesterének és a még kitűnőbb ebédnek hatása alatt, saját szórakozására a következő szakszámot készítette el:

616.89 — 008.44	:	627.5	[633.42]	+	616 — 006	+	641.8	[633.9]	+	633.22 Tokaj	+	691.6
érzelmek, ösztönök, szenvedélyek		töltések és belvíz-rendezés	káposzta, kalarabé		daganatok		háztartás, kőrités, sütémények	csoko-ládé		borok		üveg, építőipar

A fiatalember leírta egymás után a számszámokat, azután mereven nézett rájuk, újra és újra végigtapogatta őket a szemével, néha szemhéjait lezárta és nyelt egyet-egyet, izlett kóstolgatta a mellérendeléseket, viszonyította, de leginkább a főtáblázatbeli számokat, hi-

szén a lényegét bizonyára azok fejezték ki számára.

Nem értettük a dolgot és megszakítottuk álmódosításait, vajon mit akar kifejezni ezzel a furcsa, hosszú számsorral? Készségesen magyarázta:

Meg kell bolondulnom	=	616.89—008.44
egy kis töltöttkáposztáért	=	627.5 [633.42]
dagadóval	=	616—006
valamint	=	+
egy adag csokoládés desszertért	=	641.8 [663.9]
utána pedig	=	+
egy üveg valódi tokaji borért	=	663.2 Tokaj + 691.6

Mikor néhány elvi tévedésre hívtuk fel figyelmét, haragosan leintett bennünket: »Hagyjanak, a lényegét nekem így is kifejezik.«

És vérbenforgó szemekkel felnézett reánk. Ezekután igazán nem marad más hátra, mint a

Megyei Könyvtár derék decimátor bűvészet, aki mestere volt a fiatalembernek — fegyelmileg felelősségre vonni.

Szauervald Lajos.

Mindjobban fejlődik járási könyvtáraink külső propagandamunkája. Az edelényi járási könyvtár a vasúti állomáson elhelyezett nagy hirdetőtábláján az utazóközönség megtudhatja, hogy a járás melyik népkönyvtárának mikor van a kölcsönzési ideje, és a könyvtár hol van elhelyezve. A szerencsi járási könyvtár a község kirakataiban rendez könyvkiállítást. A baromfibeigyűjtő helyiség kirakatában pl. szakmai mezőgazdasági könyveket helyezett el. A sátoraljaujhelyi járási könyvtár sakk-kirakatot rendezett, a kultúrotthon sakk-körével együttműködve.

A Szovjet-Ukrajna Hete rendezvényeiből megyénk könyvtárosai is kivették részüket. A Megyei Könyvtárban Tárász Sevcsenko-ról hangzott el előadás, könyvkiállítás és eredeti ukrán hanglemek kíséretében. Nagy-Miskolc területén 3 könyvismertető előadást tartottak a fiókkönyvtárak, míg a megye területén összesen 9 előadást és 17 kiállítást rendeztek könyvtáraink.

Borsodmegyei Nyomdaipari V. Miskolc, Széchenyi u. 103

Felelős nyomdavezető: Koszti Lajos.

18602 — 400 db 1955 XII.